

๖

การวิจัยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สู่การศึกษาและพัฒนา
นวัตกรรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านชุด จับปู กรณี
ศึกษา : บ้านโนนวัด ตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง
จังหวัดนครราชสีมา

The Creative Economy for the Study and
Development of the Innovation for Local
Performing Art Entitled Catching Crabs:
A Case Study of Nonewat Village Polsongkram
Sub-district Nonesoong District Nakhon
Ratchasima Province

เรขา อินทรกำแหง¹

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัย เศรษฐกิจสร้างสรรค์ สู่การศึกษา
และพัฒนานวัตกรรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ชุด จับปู กรณีศึกษา : บ้านโนนวัด

¹ โปรแกรมวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจัดทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบของการแสดงด้านนาฏศิลป์ ด้วยวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ประชาชนชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์และดนตรี ชุมชน ตลอดจนนักเรียนนักศึกษา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ผลงานการวิจัยเกิดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพผ่านการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การค้นคว้ารู้สู่ชุมชน กิจกรรมขยายฐานความรู้ และการติดตามผล

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากความสำคัญของพื้นที่ในการวิจัย เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และการนำผลงานวิจัยมาใช้ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจึงประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างด้านพื้นที่ ได้แก่ ชุมชนในเขตตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นที่อยู่ในระหว่างการเตรียมความพร้อมสำหรับแหล่งเรียนรู้สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และด้านเนื้อหา ได้แก่ การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการประกอบอาชีพ ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์สู่การศึกษาและพัฒนาวัฒนธรรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ชุด จัปปู

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในรูปแบบของการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับรวบรวมข้อมูลเพื่อการสร้างสรรค์ และแบบสัมภาษณ์เพื่อการติดตามผล

ผลงานการสร้างสรรค์การแสดงได้พัฒนาจากบริบทวิถีชีวิตในการจับปู นำลักษณะท่าทางกิริยาอาการต่างๆ ในการหาปู จับปู และชุดปู ร่วมกับลักษณะเด่นของปู กิริยาอาการต่างๆ ของปู นำมาบูรณาการ กับการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ และสร้างสรรค์ออกมาเป็นการแสดง ที่ใช้ชื่อชุดการแสดงนี้ว่า จัปปู

ลีลาท่าทางการร่ายรำและลักษณะของการแสดงชุดนี้ จะนำเสนอโดยแบ่งนักแสดงเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มนักแสดงฝ่ายหญิง จะแสดงลักษณะ

ท่าทางของปู และฝ่ายชายจะแสดงลักษณะท่าทางการจับปู ลีลาท่าทางการไล่จับ ผสมผสานใช้กับการหยอกล้อของหนุ่มสาวตามแบบชนชาวอีสาน อุปกรณ์สำหรับการแสดงจึงประกอบด้วย หมวก, เสียม และย่าม ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงได้แก่ วงโปงลาง ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ประกอบจังหวะได้สนุกสนาน การแสดงชุดนี้จึงดำเนินไปอย่างความร่าเริง

ผลการวิจัยพบว่า

1. แสดงชุด จับปู เป็นการแสดงที่สื่อให้เห็นวิถีชีวิตในชุมชน ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันกับการแสดงและวิถีชีวิตของตน ทั้งนี้การปลูกฝังในรากเหง้าของวิถีชีวิตให้กับเยาวชน จะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจ ความรักในท้องถิ่น เกิดความหวงแหนในวัฒนธรรม และนำมาสู่การอนุรักษ์และสืบสานในอนาคต
2. การแสดงเป็นสื่อกลาง ช่วยสร้างความสัมพันธ์ในการประกอบกิจกรรมร่วมกันโดยความเชื่อมโยงระหว่างปราชญ์ชาวบ้าน โรงเรียน ผู้นำชุมชน และคนในชุมชน ก่อเกิดเป็นความสามัคคี เสียสละและการแบ่งปันความรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน
3. ชุมชนสามารถนำความรู้และแนวคิดจากกระบวนการดำเนินงานวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ การพัฒนางานนำไปสู่การมีส่วนร่วมภายในชุมชน
4. การดำเนินกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ปกครอง บุตรหลาน ครู และชุมชนได้มีโอกาสดูคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติ ตลอดจนการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะช่วยสร้างสายสัมพันธ์และความเข้าใจอันดียิ่งขึ้น
5. การแสดงที่แสดงโดยคนในชุมชน สามารถช่วยกระตุ้นให้กิจกรรมน่าสนใจ และเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนออกมาเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการจับจ่ายใช้สอย การจัดแสดงร้านค้าหรือการเข้าร่วมรับชมการแสดง เป็นต้น
6. กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนชุมชนได้ทำการแสดงจะช่วยพัฒนาการแสดงให้มีความหลากหลายและสวยงามยิ่งขึ้น นำไปสู่การรองรับแหล่งเรียนรู้ในอนาคต คนในชุมชนจะเกิดการมีส่วนร่วม เกิดการหมุนเวียนเศรษฐกิจและรายได้ขนาดย่อมภายในชุมชน

Abstract

The study of the creative economy for the study and development of the innovation for the local performing art entitled catching crabs: a case study of Nonewat Village Polsongkram Sub-district, Nonesoong District, Nakhon Ratchasima Province aimed to develop the local innovation in the form of performing art with the integration of the participatory action research among the researcher, local scholars, local performing art and music experts, community and students. These activities were part of the research methodology. The effective implication of the research results was conducted through the findings' dissemination to the community, knowledge expansion and follow-up.

For the scope of this study, purposive sampling method was conducted with the consideration of the importance of the areas. To obtain the effective and implacable findings, the sample groups were the communities in Polsongkram Sub-district, Nonesoong District, Nakhon Ratchasima Province. These communities were projected to be the pre-historic learning center in the future. The research content covered the integration of local wisdom in the occupation with the creative economy for the study and development of the innovation for the local performing art entitled catching crabs. Unstructured interview was the research instrument and consisted of two parts namely the data collection for the creativity interview and follow-up interview.

This performing art was developed from the local way of living called catching the crabs. The human and crab's gestures were integrated in this show and presented by two groups of male and female dancers. The first group presented the crabs' movements. The

second group presented the catching procedures and the flirting of the north eastern local couples. The props in the show consisted of poles, hoes and satchels. The background music was the northeastern band called “Pong Lang” with the fun and lively tone.

The findings indicated that

1. The local performing art “catching crabs” represented the local way of living that created the bondage between the show and the way of living. The way of life embedding in the new descendants could make them proud of their community, love in the culture and eventually lead to the preservation in the future.

2. The show was the intermediary that enhanced the relationship among local experts, schools, community and community leaders. It was also supported the unity, dedication and knowledge sharing in the community.

3. Community could implicate the research methodology concepts and procedures into the development of other activities which could also stimulate the learning and community’s participation. The activity management could create the opportunity for the parents, children, teachers and schools to exchange the ideas and strengthen the relationship.

4. The show performed by the locals increased the interest and supported the community’s participation.

5. This show created the opportunity for the locals to perform and develop their performance which expected to lead to the future learning center establishment. Additionally, it could support the community’s participation and increase the community’s income.

บทนำ

การขับเคลื่อนทางวัฒนธรรมควบคู่กับเศรษฐกิจ นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน นโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นอีกหนึ่งนโยบายที่ได้บรรจุไว้ในแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 การสร้างสรรค์ จึงมีใช้เรื่องง่าย เพราะเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นผลงานที่อาศัยพื้นฐานรากเหง้าทางวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องอาศัย นักออกแบบสร้างสรรค์หรือนักวิชาการร่วมกับผู้ใช้ชีวิตตามวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานในการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม (Culture) การสั่งสมความรู้ตามวิถีการดำรงชีวิตของคนในสังคม (Social wisdom) และการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม (Technology or Innovation) มาบูรณาการก่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ (Creative Product) นวัตกรรมชิ้นใหม่ในรูปแบบต่างๆ หรือ การพัฒนาต่อยอดในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์อยู่คู่กับสังคมไทย (ชูวิทย์ มิตรชอบ, 2553: 82) เศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงรวมถึงงานการออกแบบสร้างสรรค์ในประเภทของงานศิลปะ (Arts) ประกอบด้วยงานศิลปะ (Visual Arts) และศิลปะการแสดง (Performing Arts) ดังนั้นเศรษฐกิจก็สามารถสร้างสรรค์บนพื้นฐานของศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งมีใช้เพียงแต่สินค้าที่จับต้องหรือขายได้เท่านั้น แต่ยังหมายถึง สุนทรียะทางวัฒนธรรมที่สร้างความภาคภูมิใจของสังคมและชุมชน อีกทั้งเป็นที่ชื่นชมจากผู้บริโภคร ซึ่งเราจะสังเกตได้จากงานต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญในการจัดงาน นั่นคือ การจัดกิจกรรมการแสดง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ดังเช่น งานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 4, การแสดงศิลปวัฒนธรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์สงกรานต์บางลำพู, เทศกาลการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านนานาชาติ ครั้งที่ 5, เทศกาลและประเพณีสำคัญต่างๆ ของไทย เช่น เทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ ลอยกระทง เป็นต้น

พื้นที่บ้านโนนวัด ตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มากด้วยต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สั่งสมมายาวนาน เป็นพื้นที่ที่พบร่องรอยทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และในปัจจุบันอยู่ในระหว่างการดำเนินโครงการสร้างอาคารแหล่งเรียนรู้สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งก่อให้เกิดได้ด้วยความเข้มแข็งของชุมชนร่วมกับสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (พงษ์ศักดิ์ ไทพิพัฒน์พานิช, 2553: สัมภาษณ์) ชุมชนแห่งนี้จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มากด้วยต้นทุนทางวัฒนธรรม การดำรงชีวิตด้วยวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่นตามเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาในอีกหลากหลายด้านเพื่อรองรับการเป็นแหล่งเรียนรู้สมัยก่อนประวัติศาสตร์พร้อมอาคารที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงเป็นความต้องการของชุมชน แต่การเตรียมความพร้อมเพื่อการพัฒนาในครั้งนี้ จำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและวิถีทางการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน เช่น การสร้างสรรค์การแสดงที่เกิดขึ้นจากเอกลักษณ์ของชุมชน ดังเช่นการวิจัย การรำจากการทำเกลือ (จรัส แก้วกุล และ นพดล ศรีจันทร์นนท์, 2553: สัมภาษณ์) รูปแบบของการแสดงนั้นจะเป็นกระบวนการหนึ่งในการเรียนรู้ร่วมกันสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนร่วมกันก่อเกิดเป็นความเข้มแข็งและความภาคภูมิใจของคนในชุมชน ทั้งนี้การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่อาศัยองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อนำไปเพิ่มมูลค่าให้กับต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีอยู่ จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ การวิจัยและการพัฒนา ควบคู่กับการศึกษาเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบ (สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552: 3-4) จากบริบทในท้องถิ่น ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลพื้นฐาน พบว่า เศรษฐกิจพอเพียงที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งอาจเหมือนหรือคล้ายคลึงกับอีกหลายชุมชนของภาคอีสาน นั่นคือความนิยมในการประกอบอาชีพช่วงต้นฤดูฝน ด้วยการจับปูนามาประกอบอาหารการนำมาขายเพื่อการหารายได้เสริมและการดำรงอยู่อย่างพอเพียงของคนในชุมชนมีเทคนิคและวิธีการที่สืบสานและถ่ายทอดต่อกันมาของคนในครอบครัว ซึ่งปัจจุบันปูนาเป็นอาหารที่นิยมอย่างแพร่หลายในทุกพื้นที่ของประเทศไทย

จากความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และความสำคัญของพื้นที่แหล่งเรียนรู้ร่วมกับความต้องการของชุมชนเพื่อการพัฒนา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะสร้างสรรค์ วิธีการจับปู กิริยา อารมณ์ของการดำเนินการจับปู ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ทั้งนี้การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจับปูผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ในรูปแบบของการแสดง นับเป็นการนำต้นทุนทางวัฒนธรรมทั้งสองอย่าง ซึ่งมีอยู่คู่กับสังคมไทย นำมาสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ในรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยใช้ชื่อชุดการแสดงว่า จับปู การแสดงชุดนี้จึงเป็นสื่อหนึ่งในกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชน และเป็นสื่อหนึ่งในการอนุรักษ์ สืบสาน ถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาซึ่งความภาคภูมิใจของคนในชุมชน (เราา อินทรกำแหง, 2552: 85) และสิ่งสำคัญยิ่งของการสร้างสรรค์การแสดง จะช่วยตอบสนองนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การตอบสนองต่อพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อีกทั้งผลงานการสร้างสรรค์อาจเป็นกระบวนการหนึ่งในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้การรองรับแหล่งเรียนรู้สมัยก่อนประวัติศาสตร์ของคนในชุมชน ที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อสร้างนวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบของการแสดงด้านนาฏศิลป์จากแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ความสำคัญในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้มุ่งเน้นถึงความสำคัญที่นำมาสู่การตอบสนองนโยบายและการนำผลการวิจัยไปใช้ในอนาคต ดังนั้นจึงแบ่งความสำคัญของการวิจัยออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

การตอบสนองนโยบายของรัฐ

1. ได้รูปแบบการแสดงพื้นบ้านที่พัฒนามาจากวิถีชีวิตของชุมชนสามารถนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นกิจกรรมและเศรษฐกิจภายในชุมชน ตอบ

สนองต่อนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประเภทศิลปะการแสดง (Performing Arts) เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ บนพื้นฐานของศิลปะและวัฒนธรรม

2. ได้รูปแบบการแสดงซึ่งดำเนินกิจกรรมโดยชุมชนเพื่อการเตรียมความพร้อมในการรองรับการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้สมัยก่อนประวัติศาสตร์ของคนในชุมชนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ของชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของโครงการไทยเข้มแข็ง

3. เพื่อการกระตุ้นการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนนำมาซึ่งการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง โรงเรียน ผู้นำชุมชน ตลอดจนคนภายในชุมชน นำมาสู่ความเข้มแข็งของชุมชนต่อการดำเนินกิจกรรมในอนาคตตามนโยบายของรัฐ

การตอบสนองพันธกิจมหาวิทยาลัย

1. การดำเนินกิจกรรมสามารถตอบสนองพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งมีพันธกิจหลักในการบริการวิชาการแก่ชุมชน การสร้างองค์ความรู้วิจัยพัฒนาสิ่งประดิษฐ์บนพื้นฐานของภูมิปัญญาไทยและสากล เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวพระราชดำริเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

2. กิจกรรมการวิจัยโดยการนำศึกษาเข้าร่วมโครงการวิจัยจะมาสู่การพัฒนาทักษะ ความรู้ทางวิชาชีพด้านนาฏศิลป์และตอบสนองต่อพันธกิจ การผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม สำนึกในความเป็นไทย คิดกว้างไกลเป็นสากล มีความรักและความผูกพันต่อท้องถิ่น

การนำผลวิจัยสู่กระบวนการพัฒนาทางการศึกษา

1. การบูรณาการด้านการวิจัย เข้าร่วมกับกระบวนการเรียนการสอน และการบริการวิชาการโดยนำผลงานวิจัยมาใช้ได้จริงกับการเรียนรู้ของชุมชน

2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการแสดงพื้นบ้านในรูปแบบต่างๆต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตพื้นที่

บ้านโนนวัด หมู่ที่ 11 ตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตเนื้อหา

บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการประกอบอาชีพ ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ส่งเสริมการศึกษาและพัฒนานวัตกรรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ชุม ชับปู

นิยามศัพท์เฉพาะ

การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน หมายถึง การแสดงของชุมชนชาวอีสานโดย การปรับปรุงและพัฒนาท่าทางการแสดงที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ที่มีความสอดคล้อง ต่อการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมในชุมชนนั้นๆ

การพัฒนานวัตกรรม หมายถึง การพัฒนา ปรับปรุงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้มีความทันสมัย แปลกใหม่ยิ่งขึ้น หรือการนำข้อมูลใดข้อมูลหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่ง นำมาสร้างสรรค์ ประยุกต์ ร่วมกันจนก่อให้เกิดเป็นผลงานชิ้นใหม่

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง การนำวิถีทางการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้อย่างใดอย่างหนึ่ง มาออกแบบเป็นงานสร้างสรรค์ในประเภทของศิลปะการแสดง

การแสดงชุม ชับปู หมายถึง การแสดงทางด้านนาฏศิลป์ซึ่งสร้างสรรค์ ท่าทางการร่ายรำมาจาก ลักษณะกิริยาของปู วิธีการจับปู และกิริยาท่าทางอารมณ์ ของผู้จับปู จากบ้านโนนวัด หมู่ที่ 11 ตำบล พลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัด นครราชสีมา นำมาประยุกต์ สร้างสรรค์ เป็นรูปแบบการแสดงด้านนาฏศิลป์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

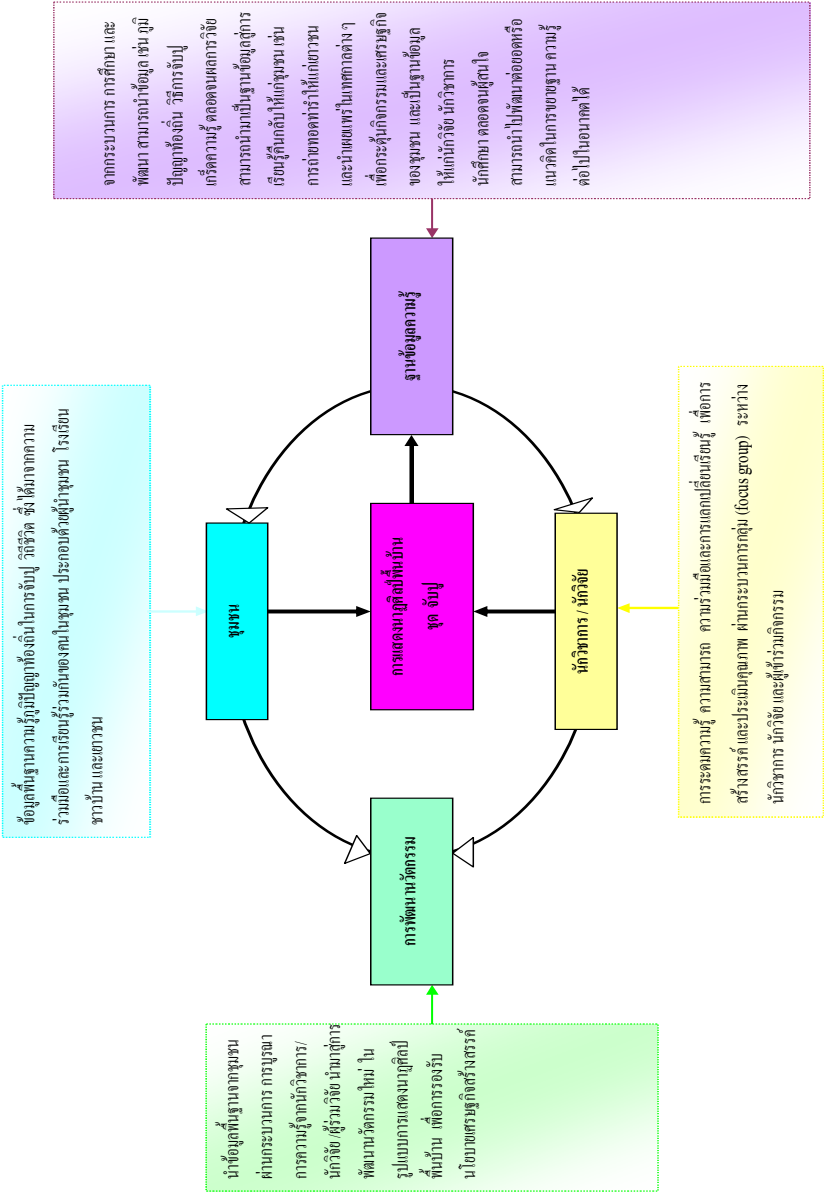
1. นำผลการวิจัยต่อยอดในการเพิ่มมูลค่าแก่เศรษฐกิจ เพื่อการรองรับการ เป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมของแหล่งเรียนรู้สมัยก่อนประวัติศาสตร์บ้านโนนวัด ตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

2. เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรูปแบบนวัตกรรม การแสดงทางด้านนาฏศิลป์ หรือในรูปแบบอื่นๆ ต่อไป ให้ชุมชนและสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. เป็นฐานข้อมูลและองค์ความรู้นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในอนาคต
4. เพื่อการอนุรักษ์ สืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนางานด้านการแสดงในงานวิจัยครั้งนี้ ได้พัฒนามาจากวิถีชีวิตของชุมชนจากลักษณะท่าทางการหาปู และลักษณะของปู ผ่านการบูรณาการตามจินตนาการภายใต้รูปแบบทางการแสดงด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน เพื่อความสนุกสนานตามวิถีชีวิตของชาวอีสาน นอกจากนี้การให้ความสำคัญทางการแสดงของชุมชนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ การแสดงจึงเป็นส่วนหนึ่งของการกระตุ้นความน่าสนใจ ดังนั้นการพัฒนางานวิจัยในครั้งนี้จึงได้ศึกษาถึงแนวทางในการใช้การแสดงเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นเศรษฐกิจและการความสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้น เมื่อมีกิจกรรมภายในชุมชนและมีการแสดงที่ทำการแสดงโดยคนในชุมชนเอง การวิจัยในครั้งนี้จึงสรุปกรอบแนวคิดเพื่อการพัฒนาได้ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องและสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้วยการลงภาคสนาม

2. เก็บข้อมูลเชิงลึก จำนวน 2 ครั้ง กับชุมชนและผู้นำชุมชน ในประเด็นการประกอบอาชีพเสริมของชุมชน กระบวนการ ขั้นตอนและวิธีการจับปู พร้อมกับการสาธิตลงมือปฏิบัติการจับปูจากตัวแทนชาวบ้านซึ่งได้รับการคัดเลือกจากผู้นำชุมชน เพื่อบูรณาการสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมรูปแบบการแสดง นาฏศิลป์พื้นบ้านชุด จับปู ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

4. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นออกมาในรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน

5. จัดเวทีในการดำเนินกิจกรรมพัฒนารูปแบบการแสดงด้วยกระบวนการกลุ่ม (focus group) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จำนวน 30 คน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย นักวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี คณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจ

6. ปรับปรุงและพัฒนาตามผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพการแสดง และดำเนินกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการในการคืนความรู้สู่ชุมชน ด้วยกระบวนการฝึกปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ชุด จับปู ให้กับครู นักเรียน หรือผู้สนใจเพื่อนำไปใช้ในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

8. ดำเนินการติดตามผล ด้วยการสัมภาษณ์ ในประเด็นความพึงพอใจ ผลตอบรับในการขยายฐานความรู้ ที่มีต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการในการคืนความรู้สู่ชุมชน รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย นักเรียน ครู ชุมชน ผู้นำชุมชน เป็นต้น

9. วิเคราะห์ผล สรุปผล และรายงานผลการวิจัย โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การแสดงชุด จับปู เป็นการแสดงที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นจากวิถีชีวิตของชาวบ้านโนนวัด ตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาวิถีชีวิตในการจับปู ซึ่งเป็นการประกอบอาชีพตามวิถีของชุมชน นับเป็นอาชีพเสริมในช่วงฤดูฝน ผู้วิจัยได้นำลักษณะท่าทางกิริยาอาการต่างๆ ในการหาปู จับปูและชุดปู ร่วมกับลักษณะเด่นของปู กิริยาอาการต่างๆ ของปู นำมาบูรณาการกับการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ และสร้างสรรค์ออกมาเป็นการแสดง ที่ใช้ชื่อชุดการแสดงนี้ว่า จับปู

ลีลาท่าทางการร่ายรำและลักษณะของการแสดงชุดนี้ จะนำเสนอโดยแบ่งนักแสดงเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มนักแสดงฝ่ายหญิง ซึ่งจะแสดงลักษณะท่าทางของปูและฝ่ายชายจะแสดงลักษณะท่าทางการจับปู ดังนั้นอุปกรณ์สำหรับการแสดงจึงประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้หาปู ได้แก่ หมวงและเสียม ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ง่ายต่อการนำมาประกอบการแสดง และเพื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตในการออกไปหาปูทำไร ทำนา จึงให้นักแสดงชายสละพายเป็นอุปกรณ์อีกชิ้นหนึ่ง ซึ่งชาวอีสานมักจะนำมาใส่ของพกติดตัวไปเมื่อเวลาเดินทาง ด้วยรูปแบบการแสดงเป็นลักษณะพื้นบ้านวิถีชีวิตของชาวอีสาน ดังนั้นดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงจึงเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานได้แก่ วงโปงลาง ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ประกอบจังหวะได้สนุกสนานการแสดงจึงดำเนินไปด้วยความเข้าใจในท่วงทำนองและลีลาท่าทางการไล่จับ ผสมผสานใช้กับการหยอกล้อของหนุ่มสาว ตามแบบชนชาวอีสาน

การแสดง ชุด จับปู

การแสดงที่ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ขึ้นนี้ เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนและวัฒนธรรม นำมาสู่การพัฒนาให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรูปแบบของการแสดง หากนำการแสดงดังกล่าวเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน เช่น การจัดแสดงสินค้า เทศกาล วันสำคัญ งานวิชาการ เป็นต้น จะช่วยสร้างความน่าสนใจและสิ่งสำคัญคือ ช่วยกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วม การออกมาร่วมกิจกรรมเกิดการใช้จ่ายใช้สอย การว่าจ้างทำการแสดงเกิดการหมุนเวียนรายได้ภายในชุมชน ทั้งนี้การแสดงที่ดำเนินโดยคนในชุมชนจะช่วยสร้างจิตสำนึกให้ก่อเกิดความภาคภูมิใจ ความรักในท้องถิ่น ความหวงแหนในรากเหง้าของวัฒนธรรม นำมาสู่การอนุรักษ์และสืบสานในอนาคต ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และเป็นมรดกอันทรงคุณค่า

จากจุดเด่นของวัฒนธรรม ทั้งทางด้านวิถีชีวิต ดนตรี การแต่งกาย ศิลปวัฒนธรรม นับเป็นเอกลักษณ์ และความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการกระตุ้นให้เกิดความน่าสนใจ เป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวอยากเข้ามาชมในพื้นที่ ซึ่งพื้นที่บ้านโนนวัดมีแหล่งเรียนรู้สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรูปแบบของการแสดงจึงนำมาซึ่งการเตรียมความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน และนำประโยชน์มาสู่ชุมชนอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

การแสดง ชุด จับปู ซึ่งดำเนินการสร้างสรรค์จากการรวบรวมข้อมูลเพื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นท่ารำ โดยการนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านรูปแบบของการแสดง สามารถเป็นสื่อที่ช่วยเผยแพร่ความรู้ ไปพร้อมกับมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทั้งในงานบันเทิง รื่นเริงหรือกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนได้อย่างมากมาย รวมไปถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมระหว่างชุมชนมากขึ้นและเป็นการถ่ายทอดความรู้ การอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมได้อีกทางหนึ่ง นำไปสู่การพัฒนา สร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบอื่นๆ เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องโดยคนในชุมชน หรือนักวิชาการ

จากคำอธิบายในข้างต้น การดำเนินงานวิจัยได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมคืนความรู้สู่ชุมชน กิจกรรมการขยายฐานความรู้ และการติดตามผล โดยผู้วิจัยจะอธิบายผลไว้ในรูปแบบการพรรณาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ไว้ตามกิจกรรมและประเด็นสำคัญที่พบดังนี้

1. กิจกรรมคืนความรู้สู่ชุมชน

การจัดกิจกรรมคืนความรู้สู่ชุมชนเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่งานวิจัยและถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน ซึ่งชุมชนสามารถนำประโยชน์จากผลการวิจัยไปใช้และนำไปสู่การขยายฐานความรู้อย่างต่อเนื่องได้ในอนาคต โดยที่กิจกรรมได้ดำเนินในลักษณะของการฝึกปฏิบัติรำควบคู่กับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้วิจัยและคนในชุมชน จากสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพบข้อสังเกตและข้อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันดังนี้

1.1 ความรู้สึกที่มีต่อการแสดง ชุด จับปู

1.1.1 เนื่องจากการแสดงชุด จับปู เป็นการแสดงที่สื่อให้เห็นวิถีชีวิตในชุมชน ดังนั้นผู้แสดงจึงก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันกับการแสดงและวิถีชีวิตของตน ทั้งนี้การปลูกฝังในรากเหง้าของวิถีชีวิตให้กับเยาวชน จะนำมาซึ่งความพอเพียง ความรักในท้องถิ่น เกิดความหวงแหนในวัฒนธรรม และนำมาสู่การอนุรักษ์และสืบสานในอนาคต

1.1.2 การแสดงมีความสนุกสนาน ซึ่งเป็นการแสดงที่ไม่เคยมีมาก่อน ผนวกกับการแสดงเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต การจดจำท่ารำจึงสามารถใช้จินตนาการในการจับปูควบคู่กับการประกอบท่าทางการรำ

1.1.3 การแสดงชุด จับปู เป็นการแสดงที่ทำให้เกิดกิจกรรมกลุ่ม เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความสามัคคี สร้างความภูมิใจและความกล้าแสดงออกให้กับเยาวชน

1.1.4 เป็นการแสดงที่ช่วยให้เยาวชนได้รับความรู้ควบคู่กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สร้างจินตนาการและการพัฒนาทางความคิด

1.1.5 เป็นการแสดงที่ช่วยให้เยาวชน หันมาสนใจในกิจกรรมมากขึ้น และมีความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมการฝึกปฏิบัติรำ กิจกรรมการแสดง กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม เป็นต้น

1.2 ความรู้ที่ได้รับจากการแสดง ชุด จัปปู

1.2.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ทั้งทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น วิธีการจัปปู ลักษณะท่าทางของปู อุปกรณ์สำหรับใส่ปู ซึ่งสิ่งที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในชุมชน

1.2.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ทางด้านการแสดงในรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนานควบคู่ไปกับการเรียนรู้

1.2.3 ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้ร่วมกันในการสร้างสรรค์ความสามัคคี โดยการทำกิจกรรมกลุ่ม (กิจกรรมขยายฐานความรู้) เกิดการเสียสละและการแบ่งปันความรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน

1.2.4 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้จากแนวคิดในการแสดง ชุด จัปปู โดยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการแสดงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ การพัฒนางาน นำไปสู่การมีส่วนร่วมภายในชุมชน

1.3 การนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้

1.3.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมซึ่งได้แก่ คณะครูจากโรงเรียนต่างๆ มีความสนใจในการนำไปพัฒนาการเรียนการสอน และการนำไปเป็นตัวอย่างในการสร้างสรรค์การแสดงเพื่อประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมนันทนาการแก่นักเรียน

1.3.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งได้แก่ เยาวชน นำความรู้เรื่องวิธีการจัปปู ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมไปถึงการใช้อุปกรณ์ในการจัปปู

1.3.3 สามารถนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มไปพัฒนาหรือเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาอื่นๆ หรือการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ได้ในอนาคต ซึ่งการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบ

ด้วย กิจกรรมที่รวบรวมข้อมูล กิจกรรมคืนความรู้สู่ชุมชน และกิจกรรมขยายฐานความรู้ จึงเป็นกิจกรรมที่จัดทำขึ้นด้วยวิธีการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ตามกระบวนการที่เป็นระบบ โดยการร่วมกันปฏิบัติ ให้สามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ได้จากการมีส่วนร่วม

2. กิจกรรมขยายฐานความรู้

กิจกรรมขยายฐานความรู้ ได้จัดขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจาก ชุมชน ซึ่งเป็นผลพวงจากกิจกรรมคืนความรู้สู่ชุมชน เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความสำคัญ ร่วมกับความตั้งใจและการให้ความสนใจอย่างยิ่งของนักเรียนที่ฝึกปฏิบัติรำ การร่วมแรงร่วมใจจึงก่อเกิดความสามัคคีและแบ่งปันความรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน นำมาสู่การจัดกิจกรรมขยายฐานความรู้ โดยนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนพลสงคราม ได้ฝึกปฏิบัติรำเพื่อนำเสนอชุดการแสดง จัปปู ให้กับผู้เข้าร่วมงานวันวิชาการกลุ่ม โรงเรียนพลสงคราม ได้รับชม นับเป็นกิจกรรมขยายฐานความรู้ที่เกิดขึ้นจากชุมชน เป็นผู้ลงมติร่วมกันและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยมีกลุ่มผู้วิจัยให้การสนับสนุนข้อมูล จากสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพบข้อสังเกตและประเด็นสำคัญต่อการแสดง ชุด จัปปู ดังนี้

2.1 ความรู้สึกต่อการจัดการแสดง

2.1.1 เป็นการแสดงรูปแบบใหม่ ที่ดำเนินโดยคนในชุมชน ช่วยให้เกิดความน่าสนใจ และนำมาสู่การกระตุ้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

2.1.2 เป็นการแสดงที่สร้างความภูมิใจให้กับชุมชน เนื่องจาก เป็นการแสดงที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เกี่ยวข้องกับ ชุมชน ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จึงได้รับความสนใจ และนำมาสู่การร่วมแรง ร่วมใจ ความสามัคคีของคนในชุมชน

2.1.3 เป็นการแสดงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ มีความเกี่ยวข้องกับ ท้องถิ่น จึงทำให้เยาวชนได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของตน และเกิดความรักในท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น สำหรับตัวผู้แสดงนั้นได้เกิดความภูมิใจในการเป็นผู้นำเสนอผลงาน การได้รับความสนใจจะช่วยให้เกิดความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก และนำมาสู่การเป็นแบบอย่างให้กับเยาวชนคนอื่นๆ

2.1.4 ผู้ปกครองเกิดความภาคภูมิใจในบุตรหลาน ที่ได้มีความกล้าแสดงออก ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ทั้งนี้ในการจัดการแสดงยังเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ปกครอง บุตรหลาน ครู และชุมชนได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติ ตลอดจนการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะช่วยสร้างสายสัมพันธ์และความเข้าใจอันดียิ่งขึ้น

จากกิจกรรมขยายฐานความรู้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นำผลงานการแสดงออกเผยแพร่ควบคู่กับการให้ความรู้ โดยการแสดงนั้นนับเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดความรู้ จากสื่อบุคคลและกิจกรรมการแสดง ดังนั้นสื่อที่ใช้ อาจเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ในการสอนหรือผู้มีความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเชี่ยวชาญ รวมถึงสื่อในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด การปฏิบัติ ควบคู่กับการประยุกต์ความรู้ เช่น การแสดง บทบาทสมมุติ ร้องเพลง เต้นรำ เป็นต้น (กรมวิชาการ. 2545) การแสดงชุด จัปปู จึงสามารถนำมาเป็นสื่อในการเรียนการสอนหรือการขยายฐานความรู้ ตลอดจนการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเพลิดเพลิน นอกจากนี้การจัดการแสดงยังนำมาซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีขององค์กร และสามารถนำมาซึ่งการเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้ต่อไปในอนาคต

3. การติดตามผล

การดำเนินการติดตามผล เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งในการดำเนินการวิจัย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ติดตามผลการดำเนินงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำผลการวิจัยไปใช้ พบประเด็นสำคัญที่มีต่อชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 การใช้ประโยชน์จากความรู้ที่ได้รับ

3.1.1 โรงเรียนภายในชุมชน มีส่วนร่วมต่อการจัดกิจกรรมของชุมชนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและโรงเรียน จะพบได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โรงเรียนต่างๆ จะจัดการแสดงและนำบุตรหลานในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการนำการแสดงไปพัฒนาเพื่อเป็นตัวอย่างในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงอื่นๆ ต่อไป

3.1.2 กลุ่มโรงเรียนมีการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแบ่งปันความรู้ระหว่างกลุ่มโรงเรียน นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น การศึกษาแหล่งชุดคันทางโบราณคดี มีชุมชนเป็นผู้ให้ความรู้ เมื่อชุมชนจัดกิจกรรม โรงเรียนได้ฝึกหัดการแสดงให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัด หรือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนโดยจัดกิจกรรมการฝึกซ้อมการแสดงร่วมกัน โดยโรงเรียนที่มีความชำนาญจะเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนอื่นๆ เป็นต้น

3.1.3 กลุ่มนักแสดงซึ่งเป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ และเป็นผู้นำเสนอการแสดง พบว่านักเรียนมีความสนใจในวิถีชีวิตยิ่งขึ้น มีความกระตือรือร้นในการช่วยผู้ปกครองทำกิจกรรมในครอบครัวมากขึ้น โดยเฉพาะการออกไปจับปู จับปลา และการเป็นแบบอย่างให้กับเพื่อนในชั้นเรียน มีความกล้าแสดงออก มั่นใจในตนเอง และมีบุคลิกในการเป็นผู้นำยิ่งขึ้น และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียนคนอื่นๆ ได้ จะเห็นได้จากการฝึกซ้อมการแสดง ซึ่งกลุ่มนักแสดงจะคอยสอนเพื่อนๆ อย่างภาคภูมิใจ ร่วมกับการประกอบกิจกรรมด้วยความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ และมีความสุขสนุกสนานในการร่วมกิจกรรม

3.2 ความเชื่อมโยงระหว่างชุมชน

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยซึ่งใช้กระบวนการดำเนินกิจกรรม การสร้างสรรค์ และนำการแสดงมาเป็นส่วนหนึ่งในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัย เยาวชน โรงเรียน และชุมชน ซึ่งจะสังเกตจากพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ และการสัมภาษณ์โดยความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนที่เกิดขึ้นสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

3.2.1 การแสดงเป็นส่วนหนึ่ง ที่ช่วยกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความรัก สามัคคี และความผูกพันซึ่งกันระหว่างโรงเรียน ผู้นำชุมชน และคนในชุมชน โดยเกิดจากการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

3.2.2 การแสดงเป็นรูปแบบของการนำเสนอวิถีชีวิต การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือการแสดง จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วย

ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความรักในคุณค่า นำไปสู่การอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้สู่ลูกหลานต่อไปในอนาคต

3.2.3 กิจกรรมการแสดง การเรียนรู้ร่วมกัน และการคืนความรู้สู่ชุมชน เป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนให้ชุมชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อคณะนักวิจัยและสถาบันการศึกษา ส่งผลถึงการร่วมมือและการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปได้ด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยสามารถเข้าถึงชุมชนได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเก็บข้อมูลเพียงผิวเผินขาดซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและผู้วิจัย เป็นภาพลบที่ปลูกฝังอยู่ภายใต้ความคิดของชุมชน ที่บ่อยครั้งนักวิจัย นักการศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ เข้ามาดำเนินกิจกรรมเพียงเพื่อผลงานส่วนตัว หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายเพียงชั่วคราว เมื่อเสร็จสิ้นก็ละทิ้งความรู้ที่ชุมชนควรจะได้รับ สิ่งเหล่านี้จึงไม่ก่อเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม การสร้างประสบการณ์ในเชิงลบจึงอาจส่งผลให้ชุมชนมิอยากให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมได้ในอนาคต

3.2.4 การดำเนินกิจกรรมในงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยลงพื้นที่อย่างจริงจัง ดำเนินกิจกรรมด้วยความจริงใจ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในการคืนความรู้สู่ชุมชน นำมาซึ่งผลประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริงและมองเห็นเป็นรูปธรรม จะช่วยลดช่องว่างและความต่าง เกิดความใกล้ชิดระหว่างชุมชนและหน่วยงานทางการศึกษา นำมาซึ่งการตอบสนองนโยบายและพันธกิจในการเป็นที่พึ่งของชุมชนอย่างแท้จริง

3.2.5 ผู้ปกครองและคนในชุมชนเกิดทัศนคติที่ดีในการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม และมีความภาคภูมิใจเมื่อพบว่าลูกหลานมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

3.2.6 การดำเนินกิจกรรมก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น ทั้งหน่วยงาน ภาครัฐ เอกชน โรงเรียน และชุมชน สามารถดำเนินกิจกรรมได้ด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย

3.2.7 การจัดการแสดงเป็นการประกอบกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ปกครอง บุตรหลาน ได้ใช้เวลาและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ครู และชุมชน

ได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติ ตลอดจนการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะช่วยสร้างสายสัมพันธ์และความเข้าใจอันดียิ่งขึ้น

3.2.8 กิจกรรมการแสดง ที่นำเสนอถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น และมีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน ดำเนินกิจกรรมโดยชุมชน จะช่วยให้ชุมชนเกิดภาคภูมิใจในวิถีชีวิต และความเป็นเอกลักษณ์ของตน ซึ่งก่อให้เกิดความเชื่อมโยงและสัมพันธ์ร่วมกัน ดังเช่น ผู้ปกครองและชุมชนจะเกิดภาคภูมิใจในบุตรหลานเมื่อได้ทำการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และเกิดความเชื่อใจในโรงเรียน โรงเรียนจะได้รับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเยาวชนได้รับความรู้และการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนได้รับการยอมรับในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งความเชื่อมโยงทั้งหลายเหล่านี้จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของการดำเนินกิจกรรมที่ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของชุมชน

4. การกระตุ้นเศรษฐกิจ จากรูปแบบการแสดงตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

4.1 กิจกรรมที่จัดขึ้นในหลากหลายกิจกรรม จะพบว่า โดยส่วนมากจะมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดง เช่น การจัดแสดงสินค้า เทศกาลและวันสำคัญต่างๆ งานวิชาการ เป็นต้น ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวจะพบว่ามีกิจกรรมการแสดงเป็นส่วนประกอบหนึ่งในกิจกรรมที่กล่าวมาแล้วนั้น ทั้งนี้การแสดงจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างความน่าสนใจให้กับผู้เข้าร่วมงาน ดังนั้นหากกิจกรรมในท้องถิ่นได้จัดขึ้นจึงควรมีกิจกรรมการแสดงเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว

4.2 การแสดงที่แสดงโดยคนในชุมชน สามารถสร้างความน่าสนใจและเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนออกมาเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการจับจ่ายใช้สอย การจัดแสดงร้านค้า หรือการเข้าร่วมรับชมการแสดง เป็นต้น ดังนั้นการจัดกิจกรรมต่างๆ หากได้รับความร่วมมือ หรือมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมากก็สามารถเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้กิจกรรมนั้นๆ มีความน่าสนใจ และเชื่อเชิญให้ผู้พบเห็นหรือชุมชนใกล้เคียงเข้าร่วมงานได้มากยิ่งขึ้น

4.3 การจัดกิจกรรมการแสดง หากดำเนินโดยคนในชุมชนเอง จะช่วยให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในด้านของการหมุนเวียนรายได้ภายในชุมชน

4.4 หากกิจกรรมที่จัดขึ้น ได้เปิดโอกาสให้คนชุมชนได้เข้าร่วมและทำการแสดงในหลากหลายเวที จะช่วยให้สามารถพัฒนาการแสดงให้มีความหลากหลายและสวยงามยิ่งขึ้น นำไปสู่การรองรับแหล่งเรียนรู้ในอนาคต หรือสามารถนำการแสดงออกเผยแพร่ทั้งภายในชุมชน และนอกชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถนำไปเผยแพร่และต้อนรับผู้มาเยือนยังชุมชนได้ในอนาคต การจัดกิจกรรมต่างๆ ก็จะมีค่าน่าสนใจยิ่งขึ้น และคนในชุมชนจะเกิดการมีส่วนร่วม เกิดการหมุนเวียนเศรษฐกิจและรายได้ขนาดย่อมภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรคการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ชุด จัปปุ และการติดตามผลการถ่ายทอดความรู้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญในการนำผลงานการแสดงไปประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการแสดงดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลงานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์

1.1 การแสดงชุด จัปปุ ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นนี้ สามารถนำผลงานการวิจัยมาฝึกปฏิบัติ และจัดการแสดงได้จริง โดยผู้ที่นำไปใช้สามารถศึกษาจากคำอธิบายท่ารำและวีดิทัศน์สาธิตท่ารำ

1.2 การแสดงชุด จัปปุ สามารถปรับเปลี่ยนท่ารำ อุปกรณ์ และเครื่องแต่งกายได้ตามความเหมาะสม และตามความสามารถของผู้แสดง ทั้งนี้ควรศึกษาจากคำอธิบายท่ารำ หรือวีดิทัศน์สาธิตท่ารำ

1.3 ผลงานวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปแนวทางในการวิจัยหรือการสร้างสรรคผลงาน การแสดงในรูปแบบต่างๆ

1.4 การสร้างสรรค์ผลงานและกระบวนการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้สามารถนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนสาขาวิชานาฏศิลป์ได้ ดังเช่น วิชาที่มีเนื้อหาหรือส่วนเกี่ยวข้องในด้านการออกแบบการแสดง การประดิษฐ์ท่ารำต้นการวิจัย หรือนาฏศิลป์นิพนธ์ เป็นต้น

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๕

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการนำการแสดงชุด จัปปู ไปใช้หรือทำการศึกษาอย่างต่อเนื่องในประเด็นต่างๆ เช่น ผลตอบรับและการมีส่วนร่วมภายในชุมชน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หรือพัฒนาชุดการแสดงเพื่อการเตรียมความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2.2 ควรดำเนินกิจกรรมการพัฒนาและบูรณาการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยนำข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับการแสดงชุด จัปปู เป็นส่วนประกอบในการจัดการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์และสาขาวิชาต่างๆ

2.3 ควรนำผลงานวิจัยการสร้างสรรคการแสดงชุด จัปปู เป็นแนวทางในการทำงานวิจัยด้านการสร้างสรรค์ หรือเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยในด้านต่างๆ ต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

- ชูวิทย์ มิตรชอบ. 2553. “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ แนวคิดใหม่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในทศวรรษหน้า” เศรษฐศาสตร์สุขุทัยธรรมาธิราช. 5, 1 (มิถุนายน) : 82.
- เรขา อินทรกำแหง. 2552. โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการพัฒนาการแสดงพื้นบ้าน กรณีศึกษาการประดิษฐ์การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน (ระบำศิลปาชีพ ชุด รำหุงข้า) . สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. นครราชสีมา .
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2552. รายงานการศึกษาเบื้องต้น. เศรษฐกิจสร้างสรรค์ The Creative economy. กรุงเทพฯ : บริษัทบี.ซี.เพรส.

สัมภาษณ์

- จรัส แก้วกลาง. 5 กุมภาพันธ์ 2553. สัมภาษณ์
- นพดล ศรีจันทร์นนท์. 5 กุมภาพันธ์ 2553. สัมภาษณ์
- พงศ์ศักดิ์ ไทรพิพัฒน์พานิช. 5 กุมภาพันธ์ 2553. สัมภาษณ์